

Kommunstyrelsen

Uppräkning av programpriser och strukturtillägg på gymnasiet 2017 – underlag för beslut

Sammanfattning

I enlighet med nuvarande samverkansavtal ska avtalsparterna årligen besluta om eventuell justering av programpriserna efter förslag från KSL. KSL tar fram underlag enligt fastställd beräkningsmodell och därtill görs en politisk bedömning

Inför årets process med att ta fram förslag till uppräkning och ny prislista 2017 har ytterligare några frågor identifierats som behöver fattas gemensamma beslut om. Det gäller punkterna 3-5 nedan. Kansliet har även i uppdrag att under året ta fram ett förslag till modell för uppföljning av strukturtillägget.

1. *Uppräkning programpriserna 2017* – förslag till uppräkning av programpriserna inför 2017
2. *Uppräkning av strukturtillägg 2017* – förslag till uppräkning av strukturtillägget samt övergång till kalenderår.
3. *Inriktningspris i åk 1* – förslag att inriktningspriset för tre årskurser fördelas upp på de två sista åren för att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för huvudmännen och följa gymnasieförordningen.
4. *Interkommunal ersättning för elever i klass med hörselanpassning* – förslag att enas om en gemensam interkommunal ersättning när en elev går i klass med hörselanpassning (just nu aktuellt i Stockholms stad - Kungsholmen västra gymnasium och Thorildsplans gymnasium)
5. *Interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning* - förslag att enas om gemensam interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning för att skapa enhetlighet i regionen.

Samtliga punkter beskrivs i detta PM och har legat till underlag för styrelsens beslut 16 juni. Kommunernas beslutsprocess tar vid efter sommaren. Beslut avseende uppräkning av programpriser (inkl förslag till prislista 2017) och strukturtillägget ska vara fattade innan den 1 december 2016.

1. Uppräkning programpriser 2017

Bakgrund

I det nya samverkansavtalet avseende gymnasieutbildning regleras ekonomiska villkor och förutsättningar i avtalets 9 §. Där står bland annat att programpengen ska innehålla posterna undervisning, lärverktyg, elevhälsa, måltider, administration samt lokalkostnader. Det utgör grunden för den modell för uppräkning som tagits fram i samband med det nya samverkansavtalet. Vidare står det i avtalet att avtalsparterna beslutar årligen om eventuell justering av programpeng för respektive utbildning efter förslag från KSLs styrelse.

Då kommunerna årligen ska besluta om eventuell justering av programpengen för respektive utbildning krävs en arbetsordning där beslut om förslag till uppräkning inför kommande år fattas i KSLs styrelse innan sommaren. Detta för att möjliggöra en beslutsprocess i kommunerna så att beslut om uppräkning är klar innan 1 december.

Underlag för beräkningarna som baseras på statistik från SCB kommer först i slutet på april eller under maj månad vilket gör att det är en utmaning att få till nödvändig dialog och förankring i frågan.

Modell för uppräkning och beräkningsmodell

Modellen för uppräkning av programpriser består av två delar

- Beräkningsmodell
- Politisk bedömning med hänsyn till kommunernas ekonomiska läge och gemensamma prioriteringar

Beräkningsmodellen togs fram i samband med översynen av prislistan och framtagandet av det nya samverkansavtalet. I modellen används fem index som bas samt att en viktning görs inom och mellan de sju kostnadsslagen enligt beräkningsmodellen nedan.

Index per kostnadsslag - beräkningsmodell										
		Kostnadsslag	Undervisning	Lokaler	Lärverktyg	Skolmåltider	Skolhälsovård	Resor	Admin/Övr	Totalt
Index	Utveckling	Andel procent	50	20	9	7	2	2	10	100
Lärlöneindex	x %		100	0	0	0	0	0	0	
Komm.löneindex	x %		0	10	0	47	78	75	80	
Lokalindex	x %		0	80	0	8	22	0	20	
KPlx	x %		0	10	100	3	0	25	0	
Livsmedel	x %		0	0	0	42	0	0	0	
Sammanvägt index			x %	x %	x %	x %	x %	x %	x %	x %
Bas; SCB, utfall, senast möjliga										

Detta ger en vägd kostnadsökning för gymnasieskolan enligt senaste kända statistik. Uppräkningen av programpeng skiljer sig åt mellan olika program beroende på att olika kostnadsslag är olika stora inom respektive program. Det innebär att programpengen för vissa program ökar mer och andra mindre.

Med beräkningsmodellen som underlag görs en politisk bedömning inför att förslag till uppräkning beslutas. Här kan hänsyn tas till kommunernas ekonomiska läge och gemensamma politiskt prioriteringar.

Tidplan

Det är en årlig utmaning att skapa möjlighet till dialog och förankring då underlagen från SCB kommer först i slutet på april och fram till mitten på maj. Uppräkning av

prislstan har behandlats vid möten med det strategiska nätverket Utbildning, kommundirektörer och Kommunstyrelseordföranden. Arbetsutskottet behandlade frågan vid sitt möte den 2 juni.

Tidigare års uppräknings

Inför 2015 räknades programpriserna upp med 2,89 procent och inför 2016 landade uppräkningsen på 2,0 procent efter den politiska bedömningen var gjord.

Beräkningsmodellens utfall inför uppräknings 2017

Kostnadsutveckling mellan 2014 och 2015 enligt senast känd statistik från SCB är:

Lärlöneindex	3,70 procent	(gymnasielärare + yrkeslärare)
Kommunlöneindex	2,91 procent	(övriga yrkeskategorier på gymnasiet)
Lokalindex	1,03 procent	
KPIx	0,50 procent	
Livsmedelsindex	0,87 procent	

Detta ger en genomsnittlig vägd kostnadsökning på gymnasieskolan mellan 2014 och 2015 är 2,61 procent. Se beräkningsmodellen nedan.

Index	Utveckling	Kostnadslag		Undervisning	Lokaler	Lärverktyg	Skolmältider	Skolhålsövård	Resor	Admin/Övr	Totalt
		Efter pol just									
Lärlöneindex	3,70	3,70		100	0	0	0	0	0	0	0
Komm.löneindex	2,91	2,91		0	10	0	47	78	75	80	
Lokalindex	1,03	1,03		0	80	0	8	22	0	20	
KPIx	0,50	0,50		0	10	100	3	0	25	0	
Mat	0,87	0,87		0	0	0	42	0	0	0	
Sammanvägt index											
Ersättningsgrad %	100			3,70	1,17	0,50	1,83	2,50	2,31	2,53	2,61
Bas SCB, utfall senast möjliga											

Sedan 2013 kan huvudmän inom alla skolformer, utom förskolan, ansökan om bidrag till karriärtjänster för lärare. Fullt utbyggd läsåret 16/17 då finns det anslag för 17 000 karriärlärare för huvudmännen att ansöka om. Därefter råder en osäkerhet hur länge reformen kommer vara finansierad.

Förslag till uppräknings 2017

Vid tidigare års uppräknings har hänsyn tagits till statsbidragen som betalats ut till huvudmännen i Storstockholm genom att ett avdrag gjorts avseende statsbidragen i samband med uppräkningsen, 1, 46 procent inför 2015 och 0,96 procent inför 2016.

Utbetalningar av statsbidrag till kommunala huvudmän i Storstockholm har minskat för gymnasieskolan under föregående år. Antal förstelärare/lektorer och beslutade statsbidrag skiljer sig mycket åt mellan kommunerna och är inte relaterat till kommunstorlek. Det finns kommuner som inte rekviderat statsbidrag, kommuner som rekviderat i lång grad och kommuner som rekviderat i större utsträckning. Ur ett elevperspektiv så råder inte likvärdiga förutsättningar i relation till statsbidraget.

Detta sammantaget med osäker finansiering framåt gör att inget avdrag för karriärtjänster görs i årets uppräknings.

Kostnadsutvecklingen för struktur tillägget behöver också beaktas i samband med uppräkningsen av programpriserna. Kommunernas kostnader/skolornas intäkter har minskat med 25 miljoner kronor för struktur tillägget. En minskning som motsvarar - 0,36 procent.

Programpengen och strukturtillägg hör ihop och påverkar varandra. De minskade kostnaderna beror på att antalet elever som ligger under 200 i meritvärde har blivit färre och utvecklingen behöver följas noga och kan kräva en justering av modellen framöver. Kansliet har påbörjat uppdraget att ta fram ett förslag till modell för uppföljning av strukturtillägget och dess effekter, både vad gäller kvantitet och kvalitet.

Den genomsnittligt vägda kostnadsökningen på gymnasieskolan mellan 2014 och 2015 är 2,61 procent. Utan politisk justering motsvarar detta ca 183 miljoner kronor.

Efter samråd med kommunledningarna har KSLs styrelse beslutat att rekommendera samverkansområdets kommuner att anta föreslagen prislista som baseras på en genomsnittlig ökning om 1,8 procent med hänsyn taget till kommunernas ekonomiska förutsättningar. Per program ger det en uppräknings mellan 1,7 – 2,0 procent på de nationella programmen.

2. Uppräkning av strukturtillägg 2017

Bakgrund

Den 1 juli infördes ett förtydligande i skollagen att kommuner och rektorer ska fördela resurser till utbildningen inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

I samband med att kommunerna har fattat beslut om ett nytt samverkansavtal från 2015 infördes en modell för resursfördelning, ett strukturtillägg, där motsvarande 1,5 procent av programpriserna frigjordes som en engångsätgard för att möjliggöra omfördelning mellan skolorna. Syftet med strukturtillägget är att ge extra ekonomiskt stöd till skolor som har elever med behov av mer stöd.

Första terminen, VT 2015, fördelades strukturtillägget på alla elever och samtidigt genomfördes en översyn med intentionen att strukturtillägget ska fördelas till elever med meritvärden under 200 poäng som går ett nationellt program.

Från och med innevarande läsår används nu den reviderade modellen där strukturtillägget (fasta intervallbelopp) fördelas utifrån fem intervaller baserat på elevernas meritvärde i årskurs nio och med ett tak vid 200 meritpoäng.

Elever som går på ett introduktionsprogram och är inte berättigade till strukturtillägg då vi inte har ett samverkansavtal.

UEDB har utvecklats och anpassats för att hantera betalningsströmmar avseende strukturtillägg. Fördelningen av strukturtillägget baseras på den körning som görs i UEDB den 10 oktober där elevernas meritvärde i årskurs nio och aktuell placering i gymnasieskolan ligger till grund för den utbetalning som görs till skolorna en gång per termin.

I samband med uppräkningsprogrampriserna ska också en uppräkning av strukturtillägget göras.

När maxtaket på 200 meritpoäng infördes i samband med innevarande läsår får knappt 13 000 elever ta del av strukturtillägget (motsvarande siffra året innan hade varit 16 700 elever om maxtaket hade funnits). Utbetalat statsbidrag under innevarande läsår är 82 miljoner kronor.

Strukturtilläggets konstruktion och modell för uppräkning

Strukturtillägget beräknas per elev och program, men betalas ut till skolorna utan specifikation om vilka elever det avser. De totala beloppen specificeras endast per skola och per nationellt program. Sedan är det rektorn som beslutar om vilka åtgärder eller satsningar som bör göras.

Meritvärdet från åk 9 utgör grund för beräkning även för elever i årskurs 2 och 3.

Även om strukturtillägget beräknas per elev är det inte ett tillägg som är tänkt att tillfalla varje unik individ. Strukturtilläggets utformning gör att skolor med många elever med lägre meritvärde får ett högre strukturtillägg och skolor med många elever med höga meritvärden får lägre strukturtillägg. Strukturtillägget syftar till att ge extra ekonomiskt stöd till skolor som har elever med behov av mer stöd. Strukturtillägg är därmed inte att likställas med ett tilläggsbelopp som är knutet till en unik individ.

För uppräkning av strukturtillägg används samma underlag som inför uppräkning av programpriserna baserat på index från SCB avseende lärarlöner och KPIx (lärverktyg).

Förslag till uppräknings av strukturtillägget

För uppräknings av strukturtillägg används samma underlag som inför uppräknings av programpriserna baserat på index från SCB avseende lärarlöner och KPIx (lärverktyg).

Kostnadsökning mellan 2014 och 2015 är enligt senast kända statistik är 3,70 procent avseende lärarlöner på gymnasiet samt 0,50 procent avseende KPIx

Fördelningen mellan de två är 85 procent lärarlöner och 15 procent KPIx (lärverktyg)

Detta sammantaget ger en vägd kostnadsökning om 3,22 procent.

Fortsätter trenden med att andelen elever som genererar strukturtillägg minskar genom att meritvärden ökar, behöver sannolikt en justering göras i form av förändrat maxtak för meritvärde eller ökat strukturtillägg per intervall. Detta bör följas upp noga under kommande läsår.

Beräkning av strukturtillägget avseende elevernas meritvärde och placering görs den 10 oktober och utgör underlag för utbetalning till skolorna i oktober för höstterminen och februari för vårterminen. Uppräknings av strukturtillägget (intervallbeloppen) föreslår däremot följa kalenderåret då vi har att ta hänsyn till kostnadsutvecklingen och statistik från SCB som kommer under maj månad varje år. Det innebär att det belopp som tilldelas skolorna kommer vara något lägre på höstterminen jämförevis på vårterminen. På samma sätt som programpengen följer kalenderår.

En uppräknings på 3,22 procent ger följande strukturtillägg för 2017.

Meritvärdes-intervall	Strukturtillägg HT 2016 kr/elev	Strukturtillägg VT 2017 kr/elev	Strukturtillägg HT 2017 kr/elev
0 – saknar meritvärde	3 400	3 510	3 510
1 – 79	4 800	4 955	4 955
80 – 119	4 800	4 955	4 955
120 – 159	4 200	4 335	4 335
160 – 199	2 700	2 787	2 787

Modell för uppföljning av strukturtillägget – pågående utredning

KSL har i årets verksamhets plan i uppdrag att ta fram ett förslag till modell för uppföljning av strukturtillägget. Denna utredning har påbörjats och i uppdraget ingår följande delar:

- Vad säger forskningen om effekten av strukturtillägg?
- Hur gör andra kommuner?
- Hur använder huvudmännen strukturtillägget i verksamheten?
- Vad innebär uppföljning?
- Metoder för uppföljning
- Möjliga kriterier för uppföljning
- Förslag till modeller för uppföljning

3. Inriktningspris i åk1

Bakgrund

Enligt gymnasieförordningens 4 kap, § 2 får de nationella inriktningarna i gymnasieskolan inom estetiska programmet, hantverksprogrammet, industritekniska programmet och naturbruksprogrammet börja det första läsåret. Övriga inriktningar får börja det andra eller tredje läsåret.

I Storstockholm har kommunerna kommit överens om att det ska ges möjlighet att söka till och starta inriktningar under det första året även för andra gymnasieprogram. Detta ger för de flesta program och inriktningar inga ekonomiska effekter förutom på tre program och inriktningar som har ett särskilt inriktningspris, Fordon- och transportprogrammet med inriktning transport, Bygg- och anläggningsprogrammet med inriktning anläggningsfordon samt samhällsvetenskapliga programmet med inriktning medier, information och kommunikation.

Nuläge

I dagsläget gör skolorna på två olika sätt. Det ena som de flesta skolor tillämpar är att de lägger ut inriktningskurserna under tre läsår med början redan i åk 1. Det andra, som färre skolor tillämpar, är det som gymnasieförordningen säger, att inriktningskurserna kommer först i åk 2 och åk 3.

En genomgång av antalet elever på respektive skola, program och inriktning visar att det totalt är 44 skolor som erbjuder någon av de inriktningar som är aktuella. Av dessa är det 10 skolor som har elever på inriktningen i åk 2 och 3 men inte i åk 1.

Program och Inriktning	Antal skolor som erbjuder inriktning	Antal elever i åk 1	Inriktningspris utöver programpeng (kr)	Total intäkt för elever i åk 1 (kr)	Skolor som ej registrerar elever åk 1	Minskad intäkt baserat på antal elever i åk 2 o 3 (kr)
Bygg Anläggningsfordon	4	25	62 663	1 566 575	1	62 663
Fordon Transport	8	118	43 565	5 140 670	2	1 132 690
Samhälle Medier, information, kommunikation	32	451	9 524	4 295 324	7	1 000 020
	44	594		11 002 569	10	2 195 373

Konsekvensen av detta är att de skolor som registrerar elever på inriktningen redan i åk 1 får det högre inriktningspriset i ersättning under tre års tid till skillnad från de skolor som inte väljer att ta in elever på inriktning i åk 1. Innehållet i utbildningen är dock det samma där den enda skillnaden är hur man fördelar kurserna under utbildningens sett över tre årskurser.

Detta är en situation som inte är acceptabel utan lika förutsättningar måste gälla för alla.

Förslag till förändrat inriktningspris i årskurs ett för BA, FT och SA

Huvudmännen avgör själva hur de vill fördela inriktningens kurser över de tre årskurserna. Det är dock viktigt att det råder likvärdiga ekonomiska förutsättningar för samtliga huvudmän.

Kansliet har undersökt olika alternativa lösningar som har legat till underlag för beslutet.

Den lösning som föreslås är att inriktningspriset för tre årskurser fördelas ut på de två sista årskurserna. En lösning som följer gymnasieförordningen, inte innebär förändringar avseende intäkter för skolorna/kostnader för kommunerna och som är möjlig att genomföra i UEDB utan omprogrammering och ökade kostnader.

Förändring kan endast genomföras i samband med ett läsårs början och förändringen föreslås därför börja gälla från och med läsåret 2017/2018 för de elever som börjar årskurs 1. Huvudmännen får då information i god tid och får möjlighet att göra eventuella anpassningar som de anser behövs.

Det gör att under 2018 kommer två inriktningspriser att finnas parallellt. Dels inriktningspris baserat på tidigare modell för de elever som HT 2017 börjar årskurs 2 och årskurs 3 som kommer att få ersättning enligt tidigare modell. Dels ett nytt högre inriktningspris för de elever som börjar årskurs två höstterminen 2019. Från och med höstterminen 2019 gäller det nya inriktningspriser fullt ut för årskurs 2 och 3.

4. Interkommunal ersättning för elever som går i klass med hörselanpassning - from 2017

Bakgrund

Stockholms stad startade HT 2014 en möjlighet för elever med hörselnedsättning att gå en av stadens skolor i egen regi, Kungsholmens Västra Gymnasium. Detta med anledning av den aviserade förändringen av Örebro hörselgymnasium till att enbart ta emot döva och de med grav hörselnedsättning. En förutsättning är då att det finns regionala hörselgymnasier som kan ta emot elever med lättare hörselnedsättning. Hörselutbildningen är inkluderande och det går både elever med och utan hörselnedsättning i klasserna.

Stockholms stad har begärt att få debitera ett tilläggsbelopp en höjd interkommunal ersättning för elever från andra kommuner som kommer att gå i klass med hörselanpassning vid Kungsholmens Västra Gymnasium. Anledningen är ökade kostnader på grund av anpassning av lokalerna, merkostnader på grund av färre elever i klasserna och hörselpedagogiskt nav (kompetens nav).

Nuläge

Läsåret 14/15 gick endast Stockholms stads elever i klass med hörselanpassning vilket gjorde att frågan om interkommunal ersättning sköts framåt. Innevarande läsår går det en elev från en annan kommun i klass med hörselanpassning och här har Stockholms stad och berörd kommun kommit överens om interkommunal ersättning.

En arbetsgrupp har på uppdrag av det strategiska nätverket utbildning jobbat med frågan och tagit fram följande förslag som det strategiska nätverket ställt sig bakom.

Förslag till interkommunal ersättning för elever i klass med hörselanpassning vid Kungsholmens västra gymnasium och Thorildplans gymnasium from 2017

Klasser med hörselanpassning erbjuds idag vid Kungsholmens västra gymnasium (NA, SA och VO) och Thorildplans gymnasium (EK, TE, EE). Klasserna är planerade för 16 elever och för beräkning av interkommunal ersättning ingår:

- Kompensation för minskat elevantal (programpengen x 16 elever)
- Kapitalkostnader (akustikätgärder, ljudkonsult mm)
- Hörselnav (specialpedagog, teckentolk, hörselpedagog, läxhjälp mm)

Baserat på Stockholms stads beräkningar föreslås den interkommunala ersättningen utöver programpriset vara följande, se tabell på nästa sida.

Program, inriktning	Skola	Interkommunal ersättning utöver programpris kr/elev/läsår
Vård och omsorgsprogrammet	Kungsholmen västra	220 089
Naturvetenskapliga programmet	Kungsholmen västra	219 998
Samhällsvetenskapliga programmet, beteende	Kungsholmen västra	212 005
Samhällsvetenskapliga programmet, samhälle	Kungsholmen västra	212 005
Ekonomiprogrammet	Thorildsplan	209 869
Teknikprogrammet	Thorildsplan	221 884
El- och energiprogrammet	Thorildsplan	239 807

5. Interkommunal ersättning/Tilläggsbelopp för modersmålsundervisning

Bakgrund

I samverkan med kommunerna tog KSL 2013 fram förslag till gemensamma riktlinjer för tilläggsbelopp inom gymnasieskolan. I riktlinjerna ingår också förslag till gemensam hantering avseende modersmålsersättning.

20 av länets 26 kommuner har beslutat att anta och arbeta efter riktlinjerna. Nacka har dock förbehåll om undervisningskostnader och ersättning för modersmål.

Södertälje har beslutat att inte anta riktlinjerna om tilläggsbelopp men att anta riktlinjerna avseende ersättning för modersmål.

Huddinge, Haninge, Österåker och Sollentuna har beslutat att inte anta riktlinjerna. Nynäshamn har inte fattat beslut i ärendet.

Nuläge

Då riktlinjerna inte antagits av samtliga kommuner har de inte per automatik ingått i det samlade gymnasiearbetet. Det är oklart hur riktlinjerna fungera och används i kommunerna och det ska genomföras en uppföljning för att ta ställning till riktlinjernas aktualitet.

Enligt de gemensamma riktlinjerna för tilläggsbelopp bestämdes ersättningen för modersmålsundervisningen per elev 5 805 kr/läsår (9 mån) år 2013. Ett belopp som inte räknats upp sedan dess.

Oavsett riktlinjerna så är det strategiska nätverkets bedömning att det vore önskvärt att tilläggsbeloppet för modersmålsundervisningen vore samma inom samverkansområdet och att det läggs in som ett fastställt belopp i prislistan och räknas upp årligen.

För att möjliggöra detta har kansliet tagit fram ett förslag till bas för interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning för att fastställa ett belopp som sedan ska kunna räknas ut årligen. Avstämning har gjorts med flera kommuner för att förankra förslaget till modell.

Flertalet kommuner använder tidigare fastställt belopp 5 805 kr per elev och läsår vid interkommunal ersättning/tilläggsbelopp men betalar ut en annan ersättning till de egna skolorna. Här skiljer sig ersättningarna åt. Samtliga tillfrågade kommuner har samlat verksamheten till en eller ett fåtal skolor. Beroende på volym så kan verksamheten organiseras i större eller mindre grupper vilket påverkar kostnaderna. Vi har exempel på skillnader mellan 4 700 kr till 12 000 kr per elev och läsår.

Förslag till interkommunal ersättning/tilläggsbelopp för modersmålsundervisning

Då det råder oklarheter vad som gäller och att inte alla kommuner följer de gemensamma riktlinjerna föreslår vi att ersättning för modersmålsundervisning läggs in som en del i den gemensamma prislistan på samma sätt som nationell idrottsutbildning (NIU) där vi har ett fastställt belopp som räknas upp årligen baserat på förslag till uppräknings av programpenge.

Förslag till belopp för 2017 är 8 322 kr per elev och läsår.

Beloppet är baserat på en lönekostnad på 566 424 (inklusive pension och försäkringar), 20 timmar/vecka i klassrum med en genomsnittlig gruppstorlek på 5 elever. Därtill kommer kostnader för lärverktyg (800 kr) och administration (1 416 kr).